

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ РИНКОВИХ ВІДНОСИН»
Kyiv University of Market Relations**

ЗБІРНИК ТЕЗ

міжнародної науково-практичної конференції

THESIS

of International Scientific and Practical Conference

***АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ***

8 жовтня 2024 року

October, 8, 2024

CURRENT ISSUES OF LEGAL SCIENCE UNDER THE MARTIAL LAW

**Київ 2024
Kyiv 2024**

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
ВНЗ «Київський університет ринкових відносин»,
(протокол № 3 від 31.10.2024 р.)*

Рецензенти:

Вадим СТАРОДУБЦЕВ, кандидат юридичних наук, директор ДП «Центр судової експертизи та експертних досліджень» Державної судової адміністрації України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 8 жовтня 2024) / за заг. ред. к.ю.н., доцента Загрішевої Н.В. – Київ: ВНЗ «Київський університет ринкових відносин», – Київ 2024.– 173 с.

Збірник наукових праць присвячений питанням юридичної науки в умовах воєнного стану. Він дає можливість отримати чітке уявлення про теоретико-правові та методологічні проблеми правотворення, проблеми правотворення в окремих сферах адміністративного, господарського, цивільного, кримінального, екологічного та інших галузей права, проблеми реалізації норм міжнародного права в національному законодавстві України.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, аспірантів, студентів і фахівців у сфері права, державного управління тощо.

Збірник друкується в авторській редакції. Відповідальність за достовірність і точність інформації, наданої в рукописах, несуть автори.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Надія ЗАГРІШЕВА, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права Вищого навчального закладу «Київський університет ринкових відносин» (Київ, Україна).

Юлія ВОЛКОВА, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права Вищого навчального закладу «Київський університет ринкових відносин» (Київ, Україна)

Ігор СЕРГЄЄВ, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права Вищого навчального закладу «Київський університет ринкових відносин» (Київ, Україна)

Олег ГАЙДУЧОК, викладач кафедри права Вищого навчального закладу «Київський університет ринкових відносин» (Київ, Україна)

Марина ШОЛУДЬКО, завідувач аспірантурою Вищого навчального закладу «Київський університет ринкових відносин» (Київ, Україна).

УДК 34

Вищий навчальний заклад
«Київський університет ринкових відносин», 2024

1.4. господарське право, господарсько-процесуальне право

УДК 346.7:911

ДЕРЕВ'ЯНКО Богдан,

доктор юридичних наук, професор, г.н.с. відділу міжнародного приватного права

НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7408-8285>

СВІТЛИЧНИЙ Олег,

аспірант Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України»

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-9254-2674>

Київ, Україна

РЕЄСТРАЦІЯ, ЛІЦЕНЗУВАННЯ, СЕРТИФІКАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ СФЕРИ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Під час визвольної війни українського народу уряд вдається до непопулярних заходів підвищення ставок податків. Воєнний бюджет держави потребує значних надходжень. Та найбільш ефективно усередині країни (внутрішній туризм), а особливо на зовнішніх ринках (зовнішній туризм), торгувати роботами і послугами, аніж сировиною і необробленою продукцією. Сьогодні такі послуги можуть надати сфери медицини і туризму. Вважаємо, що у їх поєднанні ефект буде більшим. Внутрішній медичний туризм крім фінансової складової також сприяє підвищенню рівня колективного здоров'я населення країни, зокрема і здоров'я працездатного населення. Зовнішній медичний туризм, орієнтований на надання послуг іноземцям, і зараз і в повоєнний час вирішуватиме декілька завдань, таких як: - наповнення державного бюджету валютними та національними фінансовими ресурсами; - безпосередня фінансова підтримка суб'єктів господарювання, що надають медичні і супутні послуги, та їх співробітників (передусім висококваліфікованих фахівців); - популяризація держави, її регіонів, сприяння налагодженню контактів з організації інвестування у туристсько-рекреаційну і медичну сфери України [1, с. 112].

Для здійснення туристичної діяльності (нормативно визначеної туроператорською діяльністю) і діяльності у сфері медицини, а тому й у сфері медичного туризму, потенційні суб'єкти повинні легітимізуватися. Згідно із теорією господарського права легітимність існування в якості суб'єкта господарювання є однією із п'яти обов'язкових ознак, що у сукупності характеризують економічну сутність суб'єкта господарювання як правосуб'єктне утворення. Вона передбачає необхідність дотримання певних правил, проходження певного порядку утворення, проходження процедури

державної реєстрації суб'єкта господарювання у встановленому законом порядку, офіційного визнання його існування у правовому полі України [2, с. 219]. Основними способами легітимації в Україні визнаються державна реєстрація, ліцензування, сертифікація.

Державна реєстрація будь-якого суб'єкта господарювання в Україні здійснюється на основі положень Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 року у редакції Закону від 26 листопада 2015 року [3]. Часто суб'єкти медичного туризму, зокрема суб'єкти малого бізнесу, реєструються як фізична особа - підприємець. Вони працюють у статусі особистого селянського господарства, визначеного статтею 1 Закону України «Про особисте селянське господарство» від 15 травня 2003 року [4]. Реєстрація ФОП також здійснюється на основі названого вище Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 року у редакції Закону від 26 листопада 2015 року. Та стосовно суб'єктів господарювання у сфері надання туристичних чи медичних послуг однієї державної реєстрації недостатньо. Треба ще пройти важливу процедуру ліцензування.

У будь-якому випадку надання туристичних послуг передбачає наявність у надавача комфортних побутових умов. Як вказується у науковій літературі «основною моделлю функціонування сільського зеленого туризму в Україні є приватна садиба, заснована на особистому селянському господарстві. До таких садиб чітко визначені та сформульовані відповідні вимоги. Основною і головною умовою для розміщення бажаючих гостей у сільській садибі є звичний для мешканців міст комфорт – сучасні зручні меблі та сантехніка з відповідним рівнем санітарії, Інтернет, тощо. Що стосується житлових будинків у садибі, то вони поділяється на два основних види. Перший – це стовідсоткова автентична будівля з сучасними меблями та технічним обладнанням. Другий – новочасний будинок з оригінальною архітектурою. Важливою особливістю сільської садиби є місце, де відвідувач має можливість усамітнитися або провести час із своєю родиною, не завдаючи клопоту господарям. Таких варіантів дуже багато: альтанки з меблями сплетеними з лози, водойми з острівцями, незвичайні хатинки, навіси тощо» [5, с. 74]. Без комфортних умов проживання мова про отримання ліцензії суб'єктом медичного туризму вестися не може.

Статтею 7 «Перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню» Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 2 березня 2015 року визначено кілька десятків видів та їх груп господарської діяльності, які підлягають ліцензуванню. Зокрема такими пунктом 15 названо медичну практику, а пунктом 19 названо турсервісну діяльність [6]. Усі нюанси ліцензування та відповідності закладу охорони здоров'я високим вимогам ліцензування визначено Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності з медичної практики, затвердженими постановою КМУ від 2 березня 2016 року [7].

Аналогічним чином усі нюанси ліцензування туроператорської діяльності визначено відповідними Ліцензійними умовами провадження туроператорської діяльності, затвердженими постановою КМУ від 11 листопада 2015 року [8].

Органи ліцензування визначаються відповідною постановою КМУ «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 5 серпня 2015 року, згідно із якою органом ліцензування господарської діяльності із медичної практики є МОЗ України, а органом ліцензування туроператорської діяльності виступає Державне агентство розвитку туризму України [9]. Останнє є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері туризму та курортів України, працює над просуванням туристичного бренду України у світі, займається розвитком внутрішнього туризму та підвищенням якості національного туристичного продукту і його конкурентоспроможності задля залучення більшої кількості туристів [10].

Очевидно, що суб'єкти великого медично-туристичного бізнесу або великі некомерційні суб'єкти цього бізнесу – санаторії, профілакторії, медико-санітарні центри, медичні об'єднання, госпіталі, диспансери, центри реабілітації, центри здоров'я ліцензуються МОЗ України як повноцінні заклади охорони здоров'я. Суб'єкти малого медично-туристичного бізнесу як правило позиціонуються як саме суб'єкти туристичного бізнесу, які найчастіше надають послуги із проживання, рідше – із харчування, ще рідше – із оздоровлення за допомогою природних ресурсів, масажів тощо та рекреації з відвідування природних, історичних та інших об'єктів. Вони не будуть намагатися отримати ліцензію як заклад охорони здоров'я, оскільки їх власники та обслуговуючий персонал в абсолютній більшості не мають медичної освіти. І вони не будуть називати свої послуги медичними, а лише оздоровчими чи реабілітаційними. Тому органом ліцензування для таких суб'єктів господарювання, в абсолютній більшості – суб'єктів малого бізнесу, буде Державне агентство розвитку туризму України.

Орган ліцензування оцінить відповідність потенційного ліцензіата вимогам ліцензійних умов. І в його обов'язки також буде покладений перманентний контроль дотримання ліцензіатами ліцензійних умов протягом усієї своєї діяльності, а не лише на стадії легітимації, тобто утворення й отримання ліцензії.

Аналізуючи правовий статус туристичних операторів, Є.С. Гнедик звертає увагу на наявні обмеження, які полягають у тому, що туристичним оператором може бути лише суб'єкт господарювання зі статусом юридичної особи. Саме це і виражає обсяг господарської компетенції туристичних операторів та встановлює обмеження щодо їх легітимації. Спеціальний правовий статус туроператорів полягає в тому, що згідно із Законом України «Про туризм» від 15 вересня 1995 року [11] та постановою КМУ від 11 листопада 2015 року № 991 «Про затвердження Ліцензійних умов

провадження туроператорської діяльності» [8] туроператором може бути лише юридична особа, а згідно з Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» [6] спеціальною умовою діяльності туроператора є наявність ліцензії на провадження певного виду діяльності [12, с. 112]. Тобто тут може виникнути цікава ситуація, коли суб'єкти великого і малого медичного туристичного бізнесу зі статусом юридичної особи у певних випадках повинні будуть отримувати ліцензію на здійснення медичної практики і туроператорської діяльності, в інших – ліцензію на здійснення якогось одного виду діяльності. А суб'єкти малого бізнесу без статусу юридичної особи, які надають послуги у сфері медичного туризму зможуть отримати ліцензію лише на здійснення діяльності у сфері медицини. Ліцензію на здійснення туроператорської діяльності такий суб'єкт за законодавством отримати не може.

Крім ліцензування до суб'єктів медичного туризму можуть застосовуватися й інші заходи легітимації – офіційні й неофіційні стандарти, нормативи, принципи, вимоги тощо. Так, станом на 2022 рік в Україні вже існувала і діяла система екологічної сертифікації та добровільної категоризації «Зелена садиба», розроблена Всеукраїнською спілкою сприяння розвитку сільського зеленого туризму. Схему сертифікації було побудовано на принципах зменшення шкідливого впливу агротуристичного об'єкта на екологію, підтримка народних традицій і ремесл, підтримка місцевої економіки, розвиток екологічно сприятливих видів розваг і відпочинку [13, с. 129]. Отримання певними суб'єктами медичного туризму сертифікатів відповідності може слугувати індикатором можливості обрання таких суб'єктів потенційними споживачами їх послуг – медичними туристами із інших регіонів України та із-за кордону.

Отже, легітимації у різні способи потребують усі суб'єкти медичного туризму в Україні незалежно від їх розміру та форми власності. Легітимація дозволяє усувати з ринку суб'єктів, нездатних надавати якісні послуги, чим слугує підтримкою суб'єктам з високими стандартами обслуговування. Також названі три способи легітимації виконують сигналізаційну функцію, надаючи можливість споживачам зробити об'єктивно вірний вибір надавача послуг з медичного туризму.

Список використаних джерел:

1. Деревянко Б.В., Миронова Г.А., Книш С.В. Види та стимулювання медичного туризму в Україні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2022. № 99(4). С. 108–120. doi: 10.32631/v.2022.4.09
2. Господарське право: Навч. посібник у схемах і таблицях. За заг. ред. канд. юрид. наук, доц. Шелухіна М.Л. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 616 с.
3. Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної

реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 26 листопада 2015 року № 835-VIII. *Відомості Верховної ради України*. 2016. № 2. Ст. 17.

4. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15 травня 2003 року № 742-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 29. Ст. 232.

5. Бойко В.О., Бойко Л.О. Сільський зелений туризм як ефективний інструмент ревіталізації сільських територій у післявоєнний період. *Концептуальні підходи та механізми стимулювання розвитку соціально-економічних систем та суб'єктів ринку : монографія / за заг. ред. Н.В. Шандової*. Херсон: Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2023. С. 68–79.

6. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 2 березня 2015 року № 222-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 23. Ст. 158.

7. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики: постанова Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 року № 285. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-%D0%BF>

8. Про затвердження Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності: постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 991. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-2015-%D0%BF#n8>

9. Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2015 року № 609. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/609-2015-%D0%BF#Text>

10. Державне агентство розвитку туризму України. Офіційний сайт. URL: <https://www.tourism.gov.ua/>

11. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995 року № 324/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 31. Ст. 24.

12. Гнедик Є.С. Правове регулювання господарської діяльності у сфері медичного туризму: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Вінниця: ДонНУ ім. Василя Стуса, 2020. 238 с.

13. Луговий Б. Зелений туризм: один із пріоритетних напрямків розвитку сільських територій. *Сучасні тенденції розвитку освіти й науки: проблеми та перспективи: зб. наук. праць / [гол.ред. Ю.І. Колісник-Гуменюк]*. Київ–Львів–Бережани–Кельце, 2022. Вип. 10. С. 127–130.